

Fremtidens digitale biblioteksbrugere

Af Malene Charlotte Larsen

Nutidens børn og unge bruger i høj grad internettet, når de skal være sociale. På internettets mødesteder befinder børn og unge sig ofte op til flere timer om dagen. Her konstruerer de deres identitet og dyrker 'de nære relationer'; IRL-vennerne, som de også kalder dem. IRL står for "In Real Life". Men hvad har "det virkelige liv" med internettet at gøre? Og hvem er de egentlig, denne generation af børn og unge, som er fremtidens digitale biblioteksbrugere?

Malene Charlotte Larsen
Ph.d.-stipendiat
Aalborg Universitet
malene1@hum.aau.dk

"Online-generationen" eller "de digitale indfødte" er betegnelser, der ofte sættes på nutidens børn og unge, som er opflasket med computere og mobiltelefoner som deres foretrukne kommunikationsredskaber. De stiller ikke spørgsmålstegn ved, at internettet i dag bruges som en arena, hvor man kan fremstille sig selv og dyrke de sociale relationer – det er en helt naturlig del af det at være teenager i dag.

I løbet af de seneste år er sociale netværksider på internettet blevet voldsomt populære blandt især børn og unge. Men hvad er det egentlig, der er tiltrækningskræften ved de sociale netværkssider, og hvad bruger børn og unge dem til? Baseret på børn og unges brug af deres pt. foretrukne mødested på nettet, Arto.dk, vil denne artikel give en karakteristik af fremtidens digitale biblioteksbrugere. Artiklen vil vise, hvordan børn og unge i dag anvender internettet som en del af deres sociale liv og identitetskonstruktion – også når de besøger biblioteket.

Social networking

På side 4 i dette nummer af DF Revy beskriver Mads Bødker og Martin Sønderlev Christensen nettets genkomst under den – som forfatterne selv påpeger – måske lidt misvisende betegnelse "Web 2.0". Begrebet dækker over, hvordan vi er gået fra at bruge internettet på en mere hierarkisk

og traditionelt tænkende måde til i dag via social software i langt højere grad at udnytte internettets muligheder for sociale aktiviteter og brugergenereret indhold. De sociale netværkstjenester, som også går under betegnelsen "social networking sites", er en del af dette paradigmeskifte.

Der er tale om mødesteder eller communities på internettet, hvor brugerne kan oprette en profil med brugernavn, billeder og en personlig profiltæst, som de stort set frit kan forfatte og designe. Brugere kan "linke" til hinanden ved at liste hinanden som venner eller kontakter. På den måde kan den enkelte brugers "sociale netværk" ses af de andre brugere, og man kan klikke sig fra profil til profil; fra netværk til netværk. På de sociale netværkssider kan brugerne efterlade kommentarer i hinandens profiler (f.eks. testimonials eller gæstebogsbeskeder). Disse beskeder er som regel synlige for alle andre, og profilerne er på den måde en afspejling af den enkelte brugers egen fremstilling af sig selv samt andres holdninger og kommentarer til vedkommende.

Facebook, Friendster og MySpace hedder nogle af de største og mest populære amerikanske social networking sites. Sidstnævnte, www.myspace.com, er pt. det største site med mere end 100 millioner profiler oprettet af mennesker i alle aldre og på tværs af en lang række lande, heriblandt Danmark.

I dag bruges sociale netværkssider inden for mange domæner; promovning af musik, business, jobsøgning, uddannelse – ja, selv kæledyr har deres egne profiler på netmødesteder. Dog er de fleste mødesteder centreret omkring det at holde kontakten ved lige med eksisterende venner eller finde nye venner. Ofte er det også venskabsmetaforen, der bruges, når man linker til hinandens profiler og dermed er "venner" med hinanden eller optræder på hinandens "venneliste". På den måde har venskabsbegrebet en anden betydning på mødestederne, hvor man sagtens kan være "venner" uden at kende eller have mødt hinanden. Mange unge har flere hundrede kontakter på deres venneliste. Som ung er det nemlig vigtigt at have venner – og vise, at man har mange af dem. Og det kan de sociale netværkssider i høj grad bruges til.

IRL-vennerne det centrale

Dog er det de eksisterende venskaber, som er omdrejningspunktet på mange af de sociale netværkstjenester. På det mest populære danske mødested, www.arto.dk, anvender de 12-18-årige brugere i høj grad deres profil til at holde deres "offline-venskaber" ved lige. Her sender de beskeder frem og tilbage mellem vennerne fra det fysiske nærmiljø. Den besked, der oftest optræder i de unges gæstebøger, er "Hej, hvad

Med internettets mødesteder har de unge fundet et rum, hvor de kan udtrykke sig autentisk – og få den form for bekræftelse, som tidligere tiders generationer fik gennem veninde- eller poesibøger.

Arto.dk er blandt børn og unges fortrukne mødested på internettet. Her har 500.000, primært i alderen 12-18 år, oprettet en profil.

laver du?" En sådan besked bruges til at opretholde venskabet og indikerer, at man stadig er på bølgelængde. "Hej, jeg er stadig din ven, og jeg interesserer mig for dig", kunne man oversætte beskeden med.

Der er ingen tvivl om, at venskab står som noget helt centralt i teenageårene. Det er gennem vennerne, at de unge definerer sig selv og sætter rammer og normer for opførsel. Når man spørger de unge, er der da heller ingen tvivl om, hvad der for dem er tiltrækningskræften ved Arto. For dem har brugen af hjemmesiden en stor betydning i relation til det fysiske hverdagsliv. På spørgsmålet "Hvad betyder Arto for dig?" vælger mange af brugerne at svare ved at nævne deres venner:

- "Det er jo næsten mit liv... jeg har jo en masse venner..." (Pige, 14 år)
- "Hm, jeg kan komme i kontakt med mine venner... og finde nye venner." (Pige, 14 år).
- "at jeg har meget mere kontakt med mine venner... også når vi er sammen... for så snakker man måske om noget, der er sket her inde..." (Pige, 15 år)
- "at jeg Ikke Kommer til at miste Nogle af Mine irl venner!" (Dreng, 17 år)

- "...svært at forklare. Har faktisk skrevet med nogle herinde, som jeg er rigtig gode venner med idaa..." (Pige, 15 år)

Bekræftelse og identitet

Ud over venskaberne er det at blive bekræftet meget vigtigt i teenageårene. Også her kan de sociale netværkssider være nyttige. Brugere af Arto anvender i høj grad hjemmesiden til at skrive rosende og positivt om hinanden. "Du betyder alt for mig", "Jeg elsker dig overalt på jorden", lyder det bl.a., når de unge skriver bekræftende beskeder i hinandens gæstebøger eller profiltækster.

Ungdommen har ikke ændret sig i takt med, at den er flyttet på internettet. Det, der er vigtigt for unge, er det samme, som det altid har været. Her ses en afstemning oprettet i en brugers profil på Arto: "Hvad synes du om mig?"

Hvad det vil sige at "være venner", kan være meget forskelligt på sociale netværkssider, hvor man i princippet har adgang til et uendeligt univers af potentielle venner.

Således er Arto et sted, hvor børn og unge konstruere deres identitet, finder ud af hvem, de skal være, og hvordan andre opfatter dem. Og i den proces spiller vennerne således en aktiv rolle.

Sociale netværkssider er en afspejling af ungdommen; her stiller de unge sig selv og hinanden til skue i et sammensurium mellem hverdagen og det virtuelle rum. Online og offline er smeltet sammen. Og det er netop den kombination, der gør, at eksempelvis Arto er så populær.

Sådanne ting siger de unge ikke til hinanden, når de mødes ansigt til ansigt. Med internetets mødesteder har de fundet et rum, hvor de kan udtrykke sig autentisk – og få den form for bekræftelse, som tidligere tiders generationer fik gennem veninde- eller poesibøger.

Og de unge er gode til selv at opsøge de positive beskeder fra vennerne. Det gør de bl.a. ved at up-loadede billeder, som de ivrigt opfordrer de andre til at kommentere, eller ved at lade en rigtig god ven "overtage" deres profiltækst, som vedkommende så vil fylde op med søde og rosende beskeder. Eller de gør det ved at oprette afstemninger i deres profiler med spørgsmålet "Hvad synes du om mig?" Nogle gange er de så smarte, at de ikke opstiller negative svarmuligheder, men giver svarmulighederne: Sød, klog, smuk, dejlig, lækker eller lignende. På den måde kan det ikke gå galt. Ligeegyldigt hvad vennerne vælger at svare, bliver udfaldet positivt og bekræftende for brugerne.

At netmødestederne også bliver brugt på denne måde, hænger sammen med, at bekræftelse er vigtigt i teenageårene, hvor man kan være lidt usikker på sig selv. Således er Arto et sted, hvor børn og unge konstruere deres identitet, finder ud af hvem, de skal være, og hvordan andre opfatter dem. Og i den proces spiller vennerne således en aktiv rolle.

En afspejling af ungdommen

Der sker også mange andre ting på Arto. De unge blogger, chatter, debatterer, danner interesseklubber, spiller spil, skriver artikler, designer deres profiltækster via html-kodning og meget mere. Men de hyppigste aktiviteter har med det individuelle og det sociale at gøre – med konstruktionen af identiteten og opretholdelsen af venskaberne.

Således er Arto og andre sociale netværkssider for børn og unge tæt forbundet med dét at være teenager. Ungdommen har ikke som sådan ændret sig, blot de unges kommunikationsmuligheder. Unge vil altid være unge, og det, der opta-

ger dem, er det samme, som det altid har været. Dog er det en væsentlig forskel, at alle vi andre kan følge med fra sidelinien og se, hvad det er, der rører sig i de unges liv. Sociale netværkssider er en afspejling af ungdommen; her stiller de unge sig selv og hinanden til skue i et sammensurium mellem hverdagen og det virtuelle rum. Online og offline er smeltet sammen. Og det er netop den kombination, der gør, at eksempelvis Arto er så populær.

Social networking på bibliotekerne

Men hvilke udfordringer giver dette samfundet og bibliotekerne i fremtiden?

Som flere bibliotekarer har bemærket, er de sociale netværkstjenester i høj grad også flyttet ind på bibliotekerne, hvor børn og unge ofte sidder sammen med blikket rettet mod én skærm. Her er de sammen om at "networke", om at designe hinandens profiler, om at sende søde beskeder til klassekammeraterne – men også sammen om at mobbe eller holde andre ude af fællesskabet. Alt dette stiller nye og udfordrende krav til bibliotekarens rolle. Skal bibliotekaren eksempelvis også være én, som de unge kan komme til med de problemer, de støder ind i på mødestederne? Skal bibliotekaren agere "Sikker chat-konsulent", kende alle de mødesteder, som børn og unge besøger, og vide alt om, hvordan man designer en fed profil?

'De digitale indfødte' vil ganske givet forvente noget andet og mere af bibliotekerne i fremtiden. Og her er der inspiration at hente fra de sociale netværkssider. På Arto har brugerne eksempelvis oprettet bogklubber, hvor de diskuterer og anbefaler deres yndlingsbøger til hinanden – lige nu diskuteres den nyeste Harry Potter-bog livligt.

Mulighederne for kommunikation på tværs af netværk og platforme kunne integreres på bibliotekerne, som på den måde måske ville have lettere ved at appellere til og komme i kontakt med de unge, som er fremtidens digitale biblioteksbrugere.

MALENE CHARLOTTE LARSEN er ph.d.-studerende på Institut for Kommunikation på Aalborg Universitet, hvor hun forsker i børn og unges brug af mødesteder på internettet.

I 2005 gennemførte hun en omfattende etnografisk undersøgelse på Arto.dk. Her undersøgte hun, hvordan 12-18-årige konstruerer deres identitet og opretholder deres venskaber via hjemmesiden.

Malene holder oplæg om fremtidens digitale biblioteksbrugere på konferencen "Sociale teknologier i fremtidens bibliotek 2.0", som finder sted på Danmarks Biblioteksskole den 27. september 2007. Her vil hun bl.a. fremlægge flere resultater fra sin undersøgelse om Arto.dk